

IDENTIFICAREA DIRECȚIILOR PRINCIPALE DE ACȚIUNE A DEZVOLTĂRII RURALE ÎN RMOLDOVA

*Silvia ZAHARCO, d.ș.e., lector superior universitar,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova*

The purpose of this paper is to highlight a serious problem facing the Republic of Moldova nowadays and namely rural space development. Taking into account that rural development consists of a set of legal, economic, social, spiritual and ethnographic activities which ensure a stable material and spiritual situation for the members of a rural community, it is necessary that all activities rely on strongly proven strategies. In order to establish and validate a coherent and efficient strategy of rural space development it is necessary to set up the objectives, stages, evaluation tools and to analyze the methods of implementation, possible alternatives, evaluation and decision taking criteria. Therefore, it is crucial to adopt a complex set of directions and options that would guarantee the success and help to overcome the development crisis. This fact supposes certain directions to solve problems not only for the moment, but to identify the weak points on which to focus the established actions.

In order to elaborate this paper the author used the bibliographic documentation making a synthesis of the obtained information as well as an analysis of the rural development problem. In conclusion, the author underlines that rural development of the Republic of Moldova was and remains a current, stringent and still unsolved problem.

Key words: *Courses of action, Development strategies, Rural development, Rural localities.*

Economia rurală a intrat, după anii 90, ca parte componentă a economiei naționale, într-un proces complex de restructurare, având drept scop creșterea eficienței economice și adaptarea ei la cerințele economiei de piață. Acest proces are un impact economic și social diferit asupra localităților rurale situate în diferite zone ale țării. În acest context, a apărut și s-a dezvoltat în R. Moldova un nou concept privind politica de dezvoltare rurală și s-au făcut primii pași în domeniu, prin crearea cadrului instituțional și legal, precum și a mecanismelor specifice. Politica de dezvoltare a agriculturii și spațiilor rurale constituie un capitol important de negociere cu Uniunea Europeană, în drumul R. Moldova spre aderare.

Parteneriatul de aderare a R. Moldova la UE conține o serie de clauze și angajamente în ceea ce privește elaborarea și implementarea unei politici de dezvoltare rurală. Pentru rezolvarea acestei probleme consider importantă acțiunea de identificare a unor direcții principale de acțiune, care să contribuie la funcționarea mecanismelor de dezvoltare rurală în vederea reducerii disparităților teritoriale.

Direcții principale de acțiune în domeniul agricol. În precizarea politicilor agricole și rurale, se pornește de la faptul că agricultura nu este numai o ramură economică producătoare de produse, marfă și profit, ci este și un mod de viață [3]. Agricultura este considerată pilonul principal al economiei rurale. Ea a reprezentat de-a lungul timpului suportul modului de viață și a modelelor culturale ale comunităților rurale. Prin activitățile agricole se realizează atât obținerea produselor alimentare, cât și păstrarea unui anumit mod de viață și a peisajelor rurale.

Tabelul 1. Producția globală agricolă în prețuri curente

Ramuri	2008		2009		2010	
	Mln lei	în %, an.precedent =100	Mln lei	în %, an.precedent =100	Mln lei	în %, an.precedent =100
Producția agricolă – total	16503	132	13300	90	19873	108
Producția vegetală	10600	169	7861	83	13616	105
Producția animală	5519	81	4987	112	5786	114
Servicii	384	...	452	...	471	...

Sursa: Biroul Național de Statistică.

Dezvoltarea domeniului respectiv vizează:

- Crearea unui sistem viabil de finanțare în spațiul rural;
- Dezvoltarea pieței funciare și a mecanismelor ei de funcționare;
- Sprijinirea și susținerea financiară și legislativă pentru dezvoltarea agriculturii;
- Promovarea metodelor de producție agricolă care vizează protecția mediului;
- Încurajarea pluriactivității în agricultură, prin crearea unui sistem de stimulente speciale pentru populația agricolă;
- Dezvoltarea serviciilor de extensie agricolă;
- Acordarea de prime de instalare în zone cu atractivitate redusă etc.

Direcții principale de acțiune în domeniul forței de muncă. Forța de muncă este resursa fundamentală pentru modernizarea agriculturii și dezvoltarea rurală. Forța de muncă rurală este parte a populației din mediul rural, iar mișcarea cantitativă și calitativă a acesteia are consecințe directe asupra capitalului uman din spațiul rural. Populația ocupată în mediul rural are o structură specifică activităților din agricultură și celor conexe agriculturii. Populația rurală are unele însușiri care prezintă importanță pentru caracterizarea forței de muncă agricole și a potențialului acesteia [4]: îmbătrânirea populației, gradul de instruire, statutul profesional, gradul de ocupare al forței de muncă în mediul rural. Populația ocupată în mediul rural are o structură specifică activităților din agricultură și celor conexe agriculturii.

Tabelul 2. Structura populației ocupate în mediul rural

Specificare	2009	2010	2011
Populația ocupată, mii pers.	636	605	617
din care:			
- în agricultură;	318	296	304
- în alte activități neagricole	318	309	313
Structura populației rurale ocupate, %	100	100	100
- în agricultură;	50,0	48,9	49,3
- în alte activități neagricole	50,0	51,1	50,7

Sursa: Biroul Național de Statistică.

Practic aproape jumătate din populația rurală activă este ocupată în agricultură, menținându-se aproximativ la același nivel pe parcursul ultimilor ani.

Dezvoltarea factorului uman trebuie să aibă în vedere următoarele direcții de acțiune:

- Orientarea profesională a tineretului spre activități necesare în spațiul rural;
- Asigurarea condițiilor pentru calificare/recalificare în vederea desfășurării unor noi activități agricole și neagricole în funcție de specificul local;
- Organizarea unor centre de asistență tehnică și consultanță privind realizarea proiectelor pentru persoanele care inițiază activități pe cont propriu;
- Crearea unui sistem de stimulente speciale pentru populația agricolă în scopul de a diversifica activitățile în cadrul fermei agricole individuale;

- Încurajarea practicării profesiilor tradiționale din zonă cu potențial de valorificare în turism;
- Elaborarea unor programe speciale privind transferul managementului de la persoanele vârstnice la persoanele tinere prin crearea unui sistem de pensii viagere;
- Formarea funcționarilor publici din administrația locală în spiritul conștientizării și respectării valorilor ruralului și păstrării identității comunităților rurale;
- Crearea cadrului pentru consultarea și participarea populației la conceperea și realizarea proiectelor de dezvoltare rurală etc.

Direcții principale de acțiune în domeniul industrial. Activitatea industrială, atât în spațiul urban cât și în cel rural, este factorul principal care contribuie la degradarea mediului ambiant. Metodele de dezvoltare industrială trebuie să permită protejarea capacității de suportabilitate a mediului, și pentru aceasta, singura cale este reducerea intensității poluării.

Pentru caracterizarea activităților industriale din rural se utilizează indicatorul gradul de complexitate a activității industriale, structurat pe trei niveluri: grad de complexitate zero – semnifică absența activității industriale; redus – prezența unei ramuri industriale; mare – prezența a celor puțin două ramuri două ramuri industriale [2].

Volumul producției industriale în spațiul rural al R. Moldova este în ultimii ani în descreștere, ponderea cea mai mare fiind deținută de industria extractivă.

Tabelul 3. Indicii volumului producției industriale în spațiul rural, %

Indicii	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Industrie – total	168,6	160,5	158,4	160,8	126,9	138,7
Industria extractivă	226,4	281,4	294,1	308,2	217,6	233,0
Industria prelucrătoare	179,3	167,6	164,6	166,4	128,5	142,6
Energie electrică și termică, gaze și apă	121,8	127,9	127,4	125,6	117,1	117,8

Sursa: Biroul Național de Statistică. (anul 2000 = 100)

Dezvoltarea acestui sector, aflat într-o situație dificilă în prezent, s-ar putea realiza prin:

- Stimularea localizării în spațiul rural a întreprinderilor mici și mijlocii ce valorifică resursele umane și materiale locale;
- Acordarea de facilități cu prioritate întreprinzătorilor care satisfac cererea locală;
- Acordarea de sprijin financiar pentru formarea personalului din oferta locală de forță de muncă;
- Aplicarea unor măsuri eficiente de protecție a concurenței prin supravegherea funcționării monopolurilor etc.

Direcții principale de acțiune în domeniul turismului. Spațiile rurale sunt propice pentru turism și dispun, din multe puncte de vedere, de condițiile necesare pentru această activitate. În turism se acordă tot mai multă atenție calității, tendință de care trebuie să țină seama și turismul în mediul rural, deoarece calitatea este factorul primordial pe piața turistică. Măsurile de asigurare a calității nu conduc la uniformizarea ofertelor, ci garantează competitivitatea și reprezintă un pas hotărâtor spre realizarea unui produs care să poată fi plasat pe piața turistică. În cele mai multe țări UE (mai ales în sudul Europei) dispozițiile reglementare sunt luate în favoarea hanurilor și hotelurilor rurale, considerate ca „locuri ale vieții sociale și nuclee ale dezvoltării locale”[1]. În R. Moldova avem următoarea situație, în ce privește capacitatea structurilor turistice:

Tabelul 4. Capacitatea existentă a structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare

Numărul de structuri	2009	2010	2011
Hoteluri și moteluri	72	75	85
Pensiuni turistice și agroturistice	15	13	15
Cămine pentru vizitatori	6	7	6
Structuri de întremare	6	6	7
Sate de vacanță ș.a. structuri de odihnă			
Tabere de vacanță pentru copii	71	72	63
Total	79	77	71
	249	250	247

Sursa: Biroul Național de Statistică.

Valorificarea potențialului turistic specific fiecărei regiuni s-ar putea realiza prin:

- Sprijinirea persoanelor fizice și a societăților comerciale în crearea de pensiuni turistice și agro-turistice în localitățile rurale care beneficiază de factori naturali sau de monumente istorice și de arhitectură de mare atractivitate;
- Diversificarea ofertei turistice;
- Editarea de materiale de promovare turistică;
- Stimularea dezvoltării de activități conexe turismului (servicii comerciale, prestări servicii, manifestări tradiționale etc.);
- Modernizarea cu prioritate a căilor de acces spre stațiunile și satele turistice;
- Pregătirea personalului necesar pentru activitatea turistică și agro-turistică etc.

Direcții principale de acțiune în domeniul infrastructurii. O infrastructură adecvată, modernă, sigură reprezintă una dintre condițiile necesare activității economice și sociale performante. Principalele componente ale infrastructurii sunt: rețeaua de transport, rețeaua de telecomunicații și rețeaua de informații. Există o foarte strânsă corelație între nivelul de dezvoltare economică teritorială și gradul de extindere și performanțele rețelelor de infrastructură.

Utilizarea optimă a potențialului economic și social specific fiecărei localități rurale vizează o serie de direcții de acțiune în domeniul dezvoltării infrastructurii, cum ar fi:

- Asigurarea, în condiții optime, a accesibilității populației rurale la rețeaua rutieră națională prin modernizarea drumurilor locale și naționale;
- Extinderea rețelei telefonice și asigurarea treptată a telefonizării pentru toate localitățile rurale prin utilizarea tehnologiilor avansate;
- Realizarea alimentării cu apă în sistem centralizat;
- Introducerea treptată a rețelelor de canalizare;
- Racordarea la rețeaua electrică a satelor total neelectrificate;
- Extinderea alimentării cu gaze naturale în zonele rurale etc.

Concluzii. În orice propunere de strategii (politici) este necesar să se plece de la realitatea existentă, iar ruralul în R.Moldova prezintă caracteristici proprii. Este nevoie de un concept propriu, cu rădăcini și traiectorii specifice naționale, care să aibă în vedere și experiența altor țări cu economie de piață. Modelul de dezvoltare rurală, pornind de la starea actuală a ruralului, ca și de la potențialul factorilor naturali și umani, este necesar să focalizeze în componentele sale structurale tot ceea ce poate defini o dezvoltare dinamică, modernă și eficientă.

Fundamentarea unei strategii coerente și eficiente de dezvoltare a spațiului rural presupune stabilirea obiectivelor, etapelor și măsurilor, analiza mijloacelor de realizare, a alternativelor posibile, a criteriilor de evaluare și decizie. Astfel, se impune adoptarea unui set complex de soluții, direcții și opțiuni care să garanteze reușita și să conducă la depășirea crizei de dezvoltare. Se au în vedere acțiuni care să determine rezolvarea unor

probleme nu numai pentru moment, ci să identifice adevăratele probleme, care să evidențieze punctele „sensibile” asupra cărora trebuie să se concentreze acțiunile.

Politicile de dezvoltare integrată a comunităților locale trebuie să fie multidimensionale și cu o bază largă, astfel încât să se adreseze problemelor dincolo de granițele dezvoltării agricole. Dezvoltarea integrată a zonelor rurale este necesar să promoveze o dezvoltare echilibrată, să prevină marginalizarea anumitor grupuri sociale și să crească eficiența strategiilor de dezvoltare. Pentru a genera strategii de dezvoltare integrată a spațiului rural este importantă recunoașterea faptului că implicarea locală în acest proces și proprietatea asupra rezultatului final al comunităților rurale locale constituie fundamente vitale.

Bibliografie

1. Bran F., Marin D., Șimon T. Turismul rural – modelul european. București: Economica, 1997. 176 p.
2. Gavrilescu D., Florian V. Economia rurală din România. Iași: Terra Nostra, 2007. 287p.
3. Hâncu C. D. Dezvoltarea rurală. București: Ed. Matrix Rom, 2004. 205p.
4. Păun I. O. Restructurarea agriculturii și dezvoltarea rurală a României în vederea aderării la Uniunea Europeană. Timișoara: Agroprint, 2000. 208p.
5. Preda D. Ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă. București: Economica, 2002. 336p.